Temat lekcji	zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	**Ocena dostateczna Uczeń:**	**Ocena dobra Uczeń:**	**Ocena bardzo dobra Uczeń:**	**Ocena celująca Uczeń:**
Rozdział I. Pierwsze Cywilizacje						
Zanim zaczęła się historia. Człowiek przed wynalezieniem pisma - prahistoria	• Pochodzenie człowieka • Chronologia prehistorii: epoki kamienia, brązu i żelaza • Początki osiadłego trybu życia	- prawidłowo stosuje pojęcie prehistoria - wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza) - wskazuje na mapie rejon pojawienia się Homo sapiens	- prawidłowo wyjaśnia pojęcia: paleolit, mezolit, neolit, - przedstawia na mapie przebieg migracji Homo sapiens	- wymienia w porządku chronologicznym i opisuje etapy ewolucji człowieka - wyjaśnia pojęcie Żyzny Półksiężyc i wskazuje ten obszar na mapie - wyjaśnia znaczenie przejścia na osiadły tryb życia	- przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina	- w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
Starożytna Mezopotamia	• Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i powstania pierwszych państw • Ustrój polityczny państw-miast sumeryjskich i ukształtowanie się pierwszych imperiów • Pismo i znaczenie jego wynalezienia • Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Asyria • Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii	- wskazuje na mapie rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat) - wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki - rozpoznaje pismo klinowe	- wskazuje na mapie obszar, na którym powstała cywilizacja Sumerów - wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej - wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw - wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii - rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej - wyjaśnia okoliczności powstania pisma	- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego, Sargona Wielkiego - wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa - wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii	- za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów - opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji - wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej - opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii - wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala	- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii - porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii - wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu

	• Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii • Współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu		i znaczenie jego wynalezienia			
Starożytny Egipt	• Dzieje starożytnego Egiptu • Ustrój polityczny państwa faraonów • Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu • Politeistyczne wierzenia Egipcjan • Osiągnięcia cywilizacji Egiptu • Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu • Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu	- wskazuje na mapie Egipt i Nil - wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej - opisuje warunki naturalne Egiptu - prawidłowo stosuje pojęcia: politeizm, faraon, hieroglif, mumifikacja - rozpoznaje pismo hieroglificzne - rozpoznaje piramidy egipskie	- charakteryzuje społeczeństwo starożytnego Egiptu - wyjaśnia okoliczności powstania piramid - rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej - opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu - wymienia główne cechy religii egipskiej	- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu - opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu - wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej - wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską - wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu	- w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu - wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu - wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona - wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich	- w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego - porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu
Izrael, Fenicja, Indie, Chiny	• Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie • Dzieje państwa żydowskiego • Kolonizacja fenicka i jej znaczenie • Wynalezienie alfabetu i jego znaczenie	- wskazuje na mapie rejon Izraela i Fenicji - wymienia główne osiągnięcie starożytnych Fenicjan	- wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej - wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej - rozpoznaje pismo fenickie	- za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela - wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu - opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego - ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona - wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości	- wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickie	- w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności

Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji						
Hellada i Hellenowie	• Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji • Charakterystyka polis greckiej • Elementy wspólnoty greckiej • Rola religii greckiej • Wielka kolonizacja i jej znaczenie	- prawidłowo stosuje pojęcia: polis, Hellada, - wskazuje na mapie teren Grecji - opisuje warunki naturalne Grecji - wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji - wymienia główne cechy systemu polis - wymienia główne cechy religii greckiej	- prawidłowo stosuje pojęcia: wielka kolonizacja grecka, kolonia, metropolia - wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady - wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej - omawia przyczyny wielkiej kolonizacji greckiej	- opisuje struktury społeczne polis - wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej - wyjaśnią rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów	- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie polis dla dziejów cywilizacji europejskiej - opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej	- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji
Ateńska demokracja	• Początki Aten • Pierwotny ustrój Aten • Społeczeństwo ateńskie • Reformatorzy ustroju ateńskiego • Charakterystyka demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa • Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten	- prawidłowo stosuje pojęcia: demokracja, obywatel, tyran - wskazuje na mapie Ateny - wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach - opisuje strukturę społeczną Aten	- prawidłowo stosuje pojęcia: oligarchia, ostracyzm - rozpoznaje plan antycznych Aten - wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten - prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa	- prawidłowo stosuje pojęcia: Eklezja (Zgromadzenie ludowe), Rada Pięciuset, Heliaja (sąd ludowy), strateg - opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach	- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa - wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa - w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską	- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej - w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
Starożytna Sparta	• Początki Sparty • Oligarchiczny ustrój Sparty	- prawidłowo stosuje pojęcia: oligarchia, wychowanie spartańskie - wskazuje na mapie Spartę	- prawidłowo stosuje pojęcia: spartiaci, periojkowie, heloci	- prawidłowo stosuje pojęcia: Wielka Rhetra, efor, apella, geruzja, zgromadzenie ludowe	- opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty - wyjaśnia rolę Likurga - w szerokim aspekcie	- porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty

	• Organizacja społeczeństwa Sparty • Wychowanie i życie Spartan	- wymienia główne organy władzy w Sparcie - wymienia etapy życia spartiaty	- wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty - opisuje strukturę społeczną Sparty	- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie - opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego	przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty	
Wojny grecko-perskie	• Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie • Strategia walki starożytnych Greków i Persów • Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich • Odniesienia do zmagań grecko-perskich w kulturze współczesnej • Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją	- prawidłowo stosuje pojęcia: hoplita, falanga, triera - wskazuje na mapie Persję - rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego	- umiejscawia w czasie wojny perskie - lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina) i opisuje wynik tych starć	- prawidłowo stosuje pojęcia: satrapa, hoplon, hegemon, kontrybucja - za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską - wyjaśnia genezę wojen perskich - wymienia skutki wojen grecko-perskich - opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich	- wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków - wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa i Leonidasa - wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego	- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy
Podboje Aleksandra Wielkiego	• Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po zakończeniu wojen perskich • Przebieg podbojów Aleksandra Macedońskiego • Organizacja imperium macedońskiego • Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej • Narodziny kultury hellenistycznej	- prawidłowo stosuje pojęcia: wojna peloponeska, epoka hellenistyczna, - lokalizuje na mapie Macedonię i Persję - lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego - wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego	- omawia znaczenie bitwy pod Cheroneą - wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (nad rzeką Granikos, pod Issos, pod Gaugamelą)	- prawidłowo stosuje pojęcie diadochowie - wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii - za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego - wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego - opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów	- wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej - wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej - wyjaśnia rolę Demostenesa - wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego	- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo- społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego - wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego

	• Świat hellenistyczny			Filipa II i Aleksandra Macedońskiego		
Kultura starożytnej Grecji	• Narodziny filozofii greckiej • Literatura i teatr grecki • Architektura grecka • Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji • Kultura hellenistyczna	- prawidłowo stosuje pojęcia: filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie - wyjaśnia rolę Homera, Sokratesa, Platona i Arystotelesa - wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków	- prawidłowo stosuje pojęcia: kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon - rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji	- prawidłowo stosuje pojęcia: stoicyzm, epikureizm, skene, proskenion, orchestra, gimnazjon, pakration, - opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji - wymienia główne świątynie starożytnych Aten - opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w życiu starożytnych Greków	- omawia dokonania: Talesa z Miletu, Parmenidesa, Pitagorasa, Epikur, Zenona z Kition, Hezjoda, Tyrtajosa, Alkajosa, Safony, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Arystofanesa, Fidiasza - opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii) - wyjaśnia rolę władców hellenistycznych dla rozwoju kultury - wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji	- opisuje główne cechy filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu
Rozdział III. Dzieje starożytnego Rzymu						
Republika rzymska	• Powstanie i rozwój Rzymu • Społeczeństwo Rzymui źródła napięć społecznych • Powstanie ustroju republikańskiego • Zasady funkcjonowania republiki	prawidłowo stosuje pojęcia: monarchia, republika - wskazuje na mapie Italię i Rzym - lokalizuje w czasie powstanie Rzymu - omawia cechy religii starożytnych Rzymian	- prawidłowo stosuje pojęcia: konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze - wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu	- prawidłowo stosuje pojęcia: zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor, edyl - przedstawia legendę o powstaniu Rzymu - wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii	- opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie - opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie	- wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie - porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku

	• Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej		- opisuje strukturę społeczną Rzymu			
Podboje Rzymu	• Organizacja armii rzymskiej • Podboje Rzymu w Italii • Wojny punickie • Postacie wybitnych wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne • Podbój świata śródziemnomorskiego • Konsekwencje podbojów dla Rzymu	- prawidłowo stosuje pojęcia: legion, imperium, sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja - rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę	- opisuje strukturę legionu rzymskiego - wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama)	- za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską - wyjaśnia genezę wojen punickich - wymienia skutki podbojów rzymskich - omawia wyposażenie rzymskiego legionisty po reformie w I w. p.n.e. - podaje daty: zakończenia podboju Italii, bitwy pod Kannami, bitwy pod Zamą, zniszczenia Kartaginy	- wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian - opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich - wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego	- w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego
Początki Cesarstwa Rzymskiego	• Kryzys republiki rzymskiej • Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie • Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e. • Okoliczności powstania cesarstwa • Ustrój pryncypatu	- prawidłowo stosuje pojęcia: republika, cesarstwo, niewolnictwo, gladiator - lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej - wyjaśnia podstawowe różnice między republiką a pryncypatem	- opisuje powstanie Spartakusa - wyjaśnia pojęcia: I triumwirat, II triumwirat, pryncypat - opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie - wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)	- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Gajusza Mariusza, Lucjusza Korneliusza Sulli, Marka Krassusa, Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza oraz Kleopatry VII - w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie	- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta

Imperium Rzymskie	• Pax Romana i zasady funkcjonowania imperium • Niewolnictwo: znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników • Rola limesu jako granicy imperium • Kontakty Rzymian z ludami spoza granic imperium (w tym szlak bursztynowy) • Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów	- prawidłowo stosuje pojęcia: pax Romana, Imperium Rzymskie, romanizacja - wyjaśnia, w czym objawiał się kult cesarzy rzymskich - wskazuje na mapie Imperium Rzymskie	- podaje przykłady romanizacji - wyjaśni społeczną i gospodarczą rolę niewolnictwa w Imperium Rzymskim - rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej	wyjaśnia pojęcia: limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec - opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa - wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie zabezpieczali granicę swojego imperium - za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa	- wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej - opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa - w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji	- w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego
Osiągnięcia Rzymian	• Znaczenie prawa rzymskiego • Architektura rzymska • Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium • Sztuka i literatura rzymska	- prawidłowo stosuje pojęcia: prawo rzymskie, amfiteatr, akwedukt, Koloseum, bazylika, droga rzymska - rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu	- wymienia cechy prawa rzymskiego - wymienia cechy architektury rzymskiej	- omawia znaczenie Prawa XII tablic dla państwa rzymskiego - wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej - przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cycerona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego, Plauta, Terencjusza i Mecenasa	- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego - wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego	- wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej
Narodziny Chrześcijaństwa	• Początki chrześcijaństwa • Prześladowania chrześcijan - ich skala i przyczyny	- prawidłowo stosuje pojęcia: chrześcijaństwo, mesjasz, apostołowie, męczennicy	- wyjaśnia znaczenie symboli chrześcijaństwa - opisuje, jak chrześcijaństwo stało się religią dominującą	- wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa - przedstawia działalność św. Piotra i Pawła	- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa	- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów

	• Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową • Wpływ chrześcijaństwa na kulturę i obyczajowość Rzymian	- lokalizuje w miejscu i czasie narodziny chrześcijaństwa - rozpoznaje symbole chrześcijańskie - wymienia główne cechy chrześcijaństwa	w cesarstwie rzymskim	- opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim - omawia znaczenie edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa	- wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa - opisuje, jak chrześcijaństwo wpłynęło na obyczajowość i kulturę starożytnych Rzymian	
Upadek cesarstwa rzymskiego	• Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi • Tetrarchia i dominat w Rzymie • Zmiany społeczne w Rzymie • Walki wewnętrzne o władzę nad imperium • Wewnętrzne przyczyny kryzysu imperium • Wędrówka ludów • Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego	- prawidłowo stosuje pojęcie barbarzyńcy, Wielka Wędrówka Ludów, dominat - prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego - wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego	- wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie - przedstawia znaczenie Teodozjusza Wielkiego	- wyjaśnia pojęcia: tetrarchia, Hunowie, uzurpacja - wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego - przedstawia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Romulusa Augustulusa i Odoakera - w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego - porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie - podaje daty: bitwy pod Adrianopolem, splądrowania Rzymu i bitwa na Polach Katalaunijskich	- za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego - wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu	- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego

Rozdział IV. Początki średniowiecza						
Cesarstwo bizantyjskie	• Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego • Ustrój Bizancjum • Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura • Upadek cesarstwa bizantyjskiego	- prawidłowo stosuje pojęcia: Bizancjum, ikona - rozpoznaje plan Konstantynopola - wymienia cechy sztuki bizantyjskiej	- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego - wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego - rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego	- opisuje ustrój polityczny Bizancjum - wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego - wyjaśnia pojęcia: ikonoklazm	- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego - opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego	
Narodziny i ekspansja Islamu	• Okoliczności powstania islamu • Zasady islamu i przyczyny jego popularności • Podboje islamu i powstanie kalifatu • Powstanie podziałów w islamie • Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	- prawidłowo stosuje pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanie, Allach, Koran, meczet - wyjaśnia, kim był Mahomet - prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu - wymienia główne założenia religii islamskiej	- wymienia etapy rozwoju religii islamskiej - rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej	- wyjaśnia genezę powstania islamu - za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu - przedstawia działalność Mahometa - wyjaśnia pojęcia: dżihad, sunnici, szyici, hidżra, kalif, mihrab, immam, minaret, charadż, arabeska - wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	- opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego - wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu	- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów - wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
Na gruzach imperium Rzymskiego	• Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego • Chrystianizacja plemion barbarzyńskich • Wzrost znaczenia Franków i	- prawidłowo stosuje pojęcia: Germanie, Frankowie, chrystianizacja - lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków - wyjaśnia, kim był Chlodwig	- opisuje cechy ustrojowe państw germańskich - przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Karolingów	- wyjaśnia pojęcia: Longobardowie, Merowingowie, Karolingowie, majordom - wymienia największe państwa barbarzyńskie utworzone na dawnych	- za pomocą mapy opisuje proces powstania i rozwoju państwa Franków - lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i omawia jej znaczenie	- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków

	powstrzymanie ekspansji islamu w Europie • Przejęcie władzy przez Karolingów • Utworzenie państwa kościelnego	- wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie	- lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego	obszarze cesarstwa rzymskiego - prawidłowo stosuje pojęcia: Merowingowie, Karolingowie, majordom - wyjaśnia rolę Wulfili, Karola Młota i Pepina Krótkiego	- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków	
Imperium Karola Wielkiego	• Podboje Karola Wielkiego • Powstanie cesarstwa Franków • Renesans karoliński i osiągnięcia kulturalne Franków • Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze Franków • Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego	- prawidłowo stosuje pojęcia: cesarz, renesans karoliński, minuskuła karolińska - lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego - wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego - wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego	- prawidłowo stosuje pojęcia: marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych - opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów	- wyjaśnia pojęcia: uniwersalizm karoliński, margrabia, christianitas - wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków - wyjaśnia, kim byli: Karloman, Alkuin, Leon III	- za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego - opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków w czasach Karolingów	- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
Czasy Ottonów	• Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej • Kształtowanie się Francji i Niemiec • Narodziny cesarstwa Ottona I • Najazdy Normanów • Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III	- prawidłowo stosuje pojęcia: Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy - lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun - lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów	- prawidłowo stosuje pojęcie: uniwersalizm cesarski - za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów	- wyjaśnia, kim byli: Ludwik Pobożny, Lotar, Karol Łysy i Ludwik Niemiecki - wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun - opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy - wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy	- za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy - omawia przebieg i skutki najazdów węgierskich na państwa Franków	- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy - porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów

				- omawia okoliczności odrodzenia cesarstwa pod rządami Ottona I		
Feudalizm i społeczeństwo stanowe	• Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy systemu feudalnego • Drabina feudalna • Stany społeczne i ich rola w średniowieczu	- prawidłowo stosuje pojęcia: system lenny, wasal, senior, herb - prawidłowo stosuje pojęcie stan społeczny - opisuje elementy drabiny feudalnej	- opisuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym - charakteryzuje życie codzienne rycerzy	- wyjaśnia znaczenie pojęcia feudalizm, komendacje, etos rycerski, trubadur - wymienia cechy kultury rycerskiej - omawia funkcje zamków i służące im elementy architektoniczne - przedstawia drogę chłopca do godności rycerza	- opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego - omawia przykłady średniowiecznego wzoru rycerza	- w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego
Pierwsze państwa Słowian	• Pochodzenie Słowian • Kultura i wierzenia Słowian • Państwo Samona i państwo wielkomorawskie • Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego • Narodziny państwa czeskiego i Rusi Kijowskiej	- prawidłowo stosuje pojęcia: Słowianie i Awarowie - za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych	- prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich - opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich	- prawidłowo stosuje pojęcia: Przemyślidzi, Rurykowicze, głagolica - lokalizuje w czasie i przestrzeni Państwo Samona i Państwo Wielkomorawskie - wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla, Metodego, Świętopełka, Ruryka i Włodzimierza Wielkiego	- wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian - za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich	- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich